

Nekrológy a spomienky

Doc. RNDr. Viera Feráková, CSc. (*22. 7. 1938 – †2. 6. 2023)

Čas stále plynie a nedá sa zastaviť. Náš čas, ktorý máme vymedzený na tomto svete tiež plynie a plynie, ale raz sa zastaví. Ak máme šťastie, prežijeme plodný život naplnený prácou, ktorá nám prináša radosť a uspokojenie. Pre docentku Vieru Ferákovú sa zastavil čas začiatkom leta tohto roku. Bolo jej dopriate dožiť sa takmer 85 rokov a jej profesijný život bol naplnený intenzívnou prácou a pokornou službou botanike. Zanechala po sebe mnoho vedeckých prác, ako poslednú publikovala prácu venovanú nálezu nového druhu pre Slovensko, ktorý našla pred svojím bytom v Karlovej Vsi [Dítě, Z., Dítě, D., Feráková, V. 2019. *Eleusine indica* (L.) Gaertn., new species of the adventive flora of Slovakia. *Thaiszia – J. Bot.* 29: 77–85]. Podrobná bibliografia jej prác vyšla v časopisoch *Thaiszia J. Bot.* 1998 v čísle 8: 177–188 a *Bulletin Slov. Bot. Spoločn.* 2018 v čísle 40/2: 196–212. To hlavné, čo po sebe zanechala ako dlhoročný pedagóg, je množstvo študentov, ktorých nadchla pre botaniku. V tomto čísle *Bulletinu* dávame priestor pre výpovede a vyznania jej žiakom, kolegom a priateľom, ktorí Vieru dobre poznali, boli s ňou vždy radi, či už v teréne, v laboratóriu, alebo len tak. Česť jej pamiatke!

Prvú spomienku na pani docentku preberáme z článku autorky Andrea Miková [ami], ktorý vyšiel v periodiku *Devínčan* 2020 v čísle 18/3: 6–7 pod názvom: *Slečna Marplová medzi botanikmi*, v ktorom na pani docentku spomínali Iva Hodálová a Pavol Mered'a ml.:

...na botanických terénoch bola jej najčastejšou spoločníčkou práve Iva, stal sa z nich zohraný tandem: „*Vierka si myslela, že jej robím službu, keď ju sprevádzam, ale to ja som sa cítila poctená, že si vybrala na tieto exkurzie práve mňa. Celý život na to budem hrať. V teréne sme si rozumeli aj bez slov. Vedeli sme, kedy sa máme stíšiť a kedy sa môžeme rozprávať. Každý, kto s ňou pracovne alebo ľudsky prišiel do styku, musel ju mať rád.*“ A Pavol konštatuje: „*Docentka Feráková bola vždy dáma. Distingvovaná, taká tá anglická lady na slovenský spôsob. Vždy si vedela udržať úroveň, dekórum. Možno to bolo aj tým, že veľmi rada prekladala z anglického jazyka a zvlášť rada čítala detektívky v angličtine.*“ „*Na druhej strane si nepamätám nikoho skromnejšieho. Keď sme išli na viac dní do terénu, bolo jej jedno, kde sa ubytujeme, dôležitý bol cieľ cesty. Nemala žiadne požiadavky. Nepotrebovala prestávku na kávu, nič, čo by ju zdržiavalo v práci. Dokázala sa v teréne zmeniť z prisnej profesorky na obyčajného botanika. Často sme sa nasmiali tak, až sme slzili...*“ s úsmevom spomína Iva.

MILAN VALACHOVIČ
predseda Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV

Viera Feráková s kolegami, zľava: P. Mered'om ml., L. Hroudou a J. Kochjarovou na lokalite Spálený grúnik na Orave, 16. 9. 2009, počas Zjazdu Slovenskej botanickej spoločnosti (foto: D. Blanár)

V tandeme s Ivou Hodálovou pri Zemianskej Olči na Podunajsju, 24. 9. 2015 (foto: P. Mered'a ml.)

Milá Vierko,

krásná a chytrá, inteligentní první Dámo flóry a vegetace mezi Labem a Tisou, odešlaš pootevřenými dveřmi do panonských oblaků, a tam pro mne, ale i pro mnohé další z nás, zůstaneš navždy. Zanechalas stopu nejen ve slovenské, ale i v české botanice; ostatně kytky jsou jen jedny. Bylo nám velkou ctí navrhnout tě a volbou ustanovit již před 19 léty čestnou členkou ČBS, první ze Slovenska. Vychovala jsi mnoho žáků, možná nejvic poválečných na Slovensku, jejichž cesty dávno překročily nejen Podunajskou nížinu, ale i tatranské štíty. Není v tomto trochu vymknutém světě příliš sláva být milovanou PANÍ UČITELKOU, a přitom je to malá domácí „nobelovka“, kdy největší „impakt“ zůstává v duších nás, kteří jsme ještě pozemšťany, a předáváme jej dále. Nemohu nevzpomenout světoznámého ekologa profesora Krajiny, který v roce 1990 při návštěvě Prahy na otázku po svém největším životním úspěchu jmenoval své studenty rozprostřené na univerzitách po celém světě, a žádné svoje knihy. A tak to je. Ač jsem byl Tvým studentem jen „korespondenčním“, vždy si to budu považovat za čest.

Jsi pro mne příkladem, jak krása člověka je mnohem více v duši než ve zlatých vlasech; a vzpomínka na to, jak končíš dlouhou deštivou exkurzi s šarmem a elegancí bez šatu poskvrnky je pro mne symbolem dokonalosti. Naučila nás už dávno, že svět není jedna malá slovanská kotlina, když my jsme k tomu byli ještě trochu bojácní, a naši další učitelé se k tomu často jen vymlčeli. My, z moravské strany Bílých Karpat, moc děkujeme....

Tvůj odkaz zhodnotí jiní, k tomu vhodnější. Rozloučím se dvěma vzpomínkami: na každoroční vánoční přání s drobným písmem na pohlednici, kde bylo popsáno vše podstatné; žádný mail...; a vím, kdy jsem Tě vlastně poprvé uviděl: na konferenci ČSBS 1972 v Českých Budějovicích: večer jsme, tři spolužáci, čerství elévové botaniky z Prahy, kráčeli nocí kolem Malše a vyprávěli si o zjevení z Hlohovce; a taková v myslí jsi pořád.

Sbohem, a pozdravuj Vítka...

LUBOŠ HROUDA
Univerzita Karlova, Praha

Spomienka na Vieru Ferákovú

Len niektorých učiteľov si pamätáme po celý život. Tých, ktorí nás ovplyvnili najhlbšie alebo nejakým výnimočným spôsobom. Ona bola presne taká, ovplyvnila ma veľmi hlboko a veľmi výnimočne. Prihlásila som sa na Prírodovedeckú fakultu UK s úmyslom stať sa profesionálnou botaničkou. Vyhľadala som ju hneď na začiatku štúdia a už pri prvom osobnom stretnutí som sa presvedčila, že ona je, jedným slovom, OSOBNOSŤ. Prirodzený rešpekt a zároveň veľká empatia, obrovské vedomosti a zároveň priateľský a neokázalý prejav... „*Vymyslela som pre vás tému, bude to floristika, ako ste chceli, ale taká moderná. Budete naháňať peľové alergény medzi burinami*“ – najprv som bola sklamaná, ale hneď na prvom spoločnom teréne kdesi uprostred najškardejších navážok na vtedy rozostavanom petržalskom sídlisku Dvory som zmenila názor. Ukázala mi, že aj láskavce a ambrózia môžu byť zaujímavé. „*Pošlem vás do Prahy a do Průhonice, kolega Kopecký z ČSAV sa tomu najnovšie venuje, dohodnem vám konzultáciu a vycestujete*“ – v prvom okamihu ma to vydesilo, s malou dušičkou som tápala prvýkrát sama vo veľkomeste, rozmýšľajúc, čo tomu pánu akademikovi poviem, ale po privítaní v duchu „*Á, vy jste ta Věruščina studentka, posaďte se, slečno kolegyně, jsem rád, že jste tady, prosím, kouříte...?*“ som sa cítila podobne ako na tej petržalskej navážke. Nadšená ničím, čo moja školiteľka nazvala modernou floristikou. Až po mnohých rokoch spoločných terénnych exkurzií, spolupráce nad Flórou Devínskej Kobyly, karyológiou taxonomicky problematických vysokohorských druhov, Červenou knihou a ďalšími spoločnými projektmi som si naplno uvedomila, čo ma svojim osobným príkladom naučila: robiť aj klasické veci progresívnym spôsobom, sledovať najnovšiu literatúru a výskumné trendy, udržiavať kontakty s kolegami doma aj spoza hraníc, zapájať sa do väčších výskumných tímov... skrátka, nebáť sa výziev, nespáť na vavrínoch, nemať klapky na očiach a neosievať len svoj vlastný piesoček. Vedela sa z rešpektovanej dámy, prednášajúcej na medzinárodnej konferencii, v okamihu zmeniť na veselú terénu spoločničku, stačilo vymeniť kostým s elegantnou brošňou za zelené tričko a pár drevených šperkov. Učila ma až vo vyšších ročníkoch, semináre a výberové predmety ku diplomovej práci. Bola vždy presná, precízne pripravená a veľmi náročná. Ale zároveň ľudsky prívetivá a chvíľami úprimne neformálna. Utkvela mi jedna spomienka na praktické cvičenie v teréne, venované vodným rastlinám. Išli sme mestskou dopravou ku štrkovisku Draždiak, v tom čase bolo takmer ľudoprázdne, medzi kríkmi na brehu sme sa prezliekli do plaviek, doplávali dprostred a s chuchvalcami, pozbieranými a zastrčenými za okraj plaviek, sme sa vrátili na breh. Tam vybrala z batoha Kasper-Krauschov určovací kľúč na sladkovodné rastliny a vyzvala ma, aby som skúsila určiť, čo sme pozbierali. Teraz, keď po mnohých rokoch aj ja učím, prednášam a vedím študentské práce, často sa pristihnem pri tom, ako opakujem jej postupy: na začiatku s každým idem do terénu, ukážem druhy, upozorním na rozlišovacie znaky, ukážem, ako spraviť zápis, ale neskôr už len konzultujeme čo zistili, určili a zapísali. Každú prednášku sa snažím pripraviť si tak, aby bola presná a aby v nej boli aj najnovšie výskumné príklady... To všetko ma tiež naučila, hoci vtedy som to vnímala asi iba podvedome. Každý si ju vážil a každý mal rád jej spoločnosť. Vždy sa budem hrdo hlásiť k tomu, že bola mojou učiteľkou a neskôr aj blízkou kolegyňou. Som jej vďačná a nikdy na ňu nezabudnem.

JUDITA KOCHJAROVÁ

Katedra fytoľógie, Technická univerzita vo Zvolene

L. Houđa pri gratulácii k 80-tinám v Šaštine, 12. 9. 2018 (vľavo) a J. Kochjarová v rozhovore pri príležitosti krstu nového zväzku Rastlinných spoločností Slovenska a karyologického prehľadu Chromosome number survey... v Bratislave, 17. 4. 2008 (obidve foto P. Mered'a ml.)

V. Feráková v spoločnosti D. R. Letza a dlhoročnej kolegyne z Katedry botaniky T. Schwarzovej pri slávnostnom posedení po exkurzii Slovenskej botanickej spoločnosti do cukrovary v Sereďi organizovanej v rámci životného jubilea M. Zaliberovej, 22. 6. 2016 (foto: P. Mered'a ml.)

Dve spomienky na doc. Vieru Ferákovú, CSc.

Ako študentke odboru biológia, špecializácie geobotanika (v študijnom roku 1975/1976) nám – tretiakom – pani docentka prednášala v letnom semestri „Úvod do biosystematiky“ a viedla „Cvičenia z biosystematiky“. V rámci povinnej mesačnej Preddiplomovej praxe sme s ňou boli aj v teréne v Slovenskom krase (spolu so štvrtákmi), kde som sa mala zoznámiť aj s mojím záujmovým územím (témou mojej diplomovej práce boli lesné spoločenstvá juhozápadnej časti Silickej planiny).

V rámci terénneho programu sme sa zastavili na vápencových škrapoch v okolí jaskyne Domica. Po terénnom vyučovaní sme sa mali stretnúť na parkovisku pred jaskyňou a nastúpiť do áut (študenti na korbu Roburu a učiteľský dozor do osobného vozidla). Tak sme aj učinili, ale po nejakej chvíli nám vedúci výpravy doc. Šomšák prišiel oznámiť, že V. Feráková stále neprišla a že ju máme ísť hľadať. Vedeli sme iba, že sa vybrala botanizovať zhruba východným smerom. Avšak jej botanická vášeň v tomto prípade výborne „zaúradovala“ ... Nakoniec ju úspešne objavil a „ eskortoval“ Vlado Migra (prešla asi 1,5 km a zabľúdila v jednej dolinke vrchu Poroňa už na území maďarského Národného parku Aggtelek).

Vážená pani docentka, milá Vierka, možno by si si spomenula na túto epizódku, s akou radosťou sme Ťa opäť medzi nami privítali. Ty si sa len skromne (a sebakriticky) usmievala a Tebe vlastným láskavým humorom vtípne poznamenala: „*No, to som celá ja!*“

Aspoň v spomienke Ti chcem poďakovať za vynaložené pedagogické úsilie a v mene všetkých Tvojich pokračovateľov vyjadriť náš obdiv nad Tvojou vysokou odbornosťou a ľudským prístupom.

ELEONÓRA MICHALKOVÁ, Botanický ústav CBRB SAV

Moje prvé spomienky na doc. RNDr. Vierku Ferákovú, CSc. siahajú do roku 1969, kedy som ako študentka biológie a chémie Prírodovedeckej fakulty UK navštevovala botanické prednášky na Katedre botaniky. V tom čase doc. Feráková prednášala „Úvod do biosystematiky“ a viedla „Určovacie praktikum pre odbor systematická botanika“ a zopár terénnych cvičení z botaniky. Spomínam si, že som ako študentka veľmi obdivovala jej vedomosti z floristiky a systematiky rastlín a cenila si najmä jej priateľský prístup. Neskôr som sa s doc. Ferákovou stretávala na rôznych botanických podujatiach a od roku 1993 najmä pri spolupráci na flórových projektoch pri spracovaní monografií edície Flóra Slovenska, či už to bolo pri posudzovaní vydávaných zväzkov v pozícii vedeckej redaktorky alebo ako autorky alebo spoluautorky spracovania mnohých rodov cievnatých rastlín. Najviac pracovných aj osobných spomienok na Vierku Ferákovú mám však po jej odchode na dôchodok (od roku 2004), kedy po dlhoročnom zamestnaní na Katedre botaniky PríFUK dostala ponuku pracovať na Botanickom ústave SAV v Bratislave a keď som s ňou pár posledných rokov pracovala v jednej miestnosti. Strávili sme spolu veľa času a spoločne sme mohli zdieľať radosť a starosť z osobného života, ale aj riešiť pracovné problémy. Bola veľmi skromná a vynikajúca odborníčka (vždy ochotná pomôcť), obľúbená pedagogička, obdivovateľka a ochrankyňa prírody, ale najmä úprimná priateľka. Veľmi si cením, čo pre slovenskú botaniku urobila. Hoci ju v poslednom období trápili zdravotné problémy, správa o jej úmrtí ma zaskočila. Vierka, budeš mi chýbať, odišiel človek, ktorý miloval prírodu a ľudí, spomínam na ňu s úctou a vďakou. Česť jej pamiatke!

NELA GOLIAŠOVÁ, Botanický ústav CBRB SAV

List Vierke poza hranice našich možností...

Milá Vierka,

zaiste mi dáš za pravdu, že na človeka sa môžeme pozrieť aj symbolickým spôsobom ako na obraz či mozaiku, ktorá sa tvorí celý život, až do poslednej chvíle. Základný náčrt dostávame do vienka už pri narodení, taký je zákon prírody, no to najoriginálnejšie sa ďalej utvára v našom osobnom životnom príbehu. A ten Tvoj obraz, Vierka, ktorý mi utkvel v pamäti, je naozaj nádherný. Je v ňom zapísané všetko to krásne a podnetné, čo si prežila a slobodne a tvorivo ďalej rozvinula. Aj chyby a omyly, ktorých sa dopúšťame všetci, Ťa nakoniec nasmerovali k tomu, čo nás presahuje až do večnosti.

Tvoja mamička Irena Ťa naučila potrebnej disciplíne, systematickému prístupu, pedagogickému umeniu a láske k cudzím jazykom, ktoré si neskôr výborne ovládala a využívala aj vo vedeckej práci. Snažila sa, aby si nestrádala pre neprítomnosť otca Vojtecha, ktorý tragicky zahynul, keď si mala len tri týždne. S o to väčšou radosťou si chodievala na prázdniny do Horných Naštíc, kde žili jeho dvaja súrodenci. Tam si si zaľúbila voľnosť vidieka a krásu slovenskej krajiny, ošperkovanú nespočetnými kvetmi. Tvoj zmysel a cit pre krásu Ťa privedol k väčšej pozornosti voči rastlinnej ríši. Ešte ako malé dievčatko si trhala kvietky v záhrade a deduško Ťa napomenul, že „budú plakat“ a Ty si mu na základe svojho empirického zistenia odpovedala: „Ale ved' neplačú!“ Štúdium biológie a ďalšia špecializácia na systematickú botaniku, práca na univerzite, manželstvo s Vladimírom, Tvoja dcéra Ivanka, vnúčatá Tamarka a Zoran, ďalej posúvali Tvoje životné horizonty vo chvíľach radostných i bolestných.

Oslava narodenín V. Ferákovvej na Oddelení taxonómie vyšších rastlín na starom Botanickom ústave SAV na Patrónke, 4. 8. 2008 – zľava: V. Feráková, K. Goliašová, E. Kmeťová, H. Šípošová, M. Zaliberová, K. Zahradníková, O. Ťavoda (foto: P. Mered'a ml.)

Prvýkrát som Ťa stretol ešte ako gymnazista, niekedy v polovici 80. rokov minulého storočia, ako členku hodnotiacej komisie biologickej olympiády. Veľmi som si vtedy vážil Tvoje povzbudivé slová na adresu mojich botanických prvotín, zameraných na ruderálne fytoocenózy Bratislavy. To, že boli od takej renomovanej osobnosti, akou si Ty, ma veľmi zasiahlo. Hoci som potom vyštudoval všeobecnú biológiu so zameraním na fyziológiu živočíchov a človeka, už vtedy bolo jasné, no mne zahmlené, že moja *scientia amabilis* bude botanika. To som musel sám v sebe ešte len pochopiť a priznať. A v roku 1992 naozaj došlo k nečakanému zlomu. To, čo má človek v srdci, sa skôr či neskôr vždy ozve, aj napriek našim plánom a kalkuláciám. A tak som Ťa, Vierka, s malou dušičkou, ako novopečený magister, navštívil ako rešpektovanú docentku na Katedre botaniky. Prijala si ma vo svojej pracovni s Tebe vlastnou ľudskosťou a noblesou, stále si si ma dobre pamätala z biologických olympiád. Povzbudila si ma a odobrila môj úmysel prihlásiť sa na interné doktorandské štúdium botaniky na katedre. Myslím si, že bez Tvojho vysvetlenia a stanoviska by prijímacia komisia nemala dostatočne objektívny dôvod prijať ma. Veď ako môže ísť na botanický postgraduál živočíšny fyziológ...! Tvoja milá dcéra Ivanka mi ako pamiatku na Teba prozreteľne darovala Tvoju botanickú lupu. Je pre mňa čímsi viac, než len užitočným nástrojom. Pripomína mi Tvoj životný pohľad na svet a na človeka. My botanici vieme, že pohľad na rastlinu pod lupou ešte viac umocňuje skúsenosť krásy až neopísateľnej fascinácie z usporiadanosti štruktúr, rozmanitosti odenia a povrchov, skulptúry semien, a to všetko s vhlľadom do dynamiky premenlivosti a skrytých fylogenetických súvislostí. Ani Ty si nevnímalala len sumu nových informácií o skúmanom objekte, ale nechala si sa strhnúť aj za hranice prirodzenej skúsenosti a intelektom i duchom si vzhliadla až k Neuchopiteľnému a Nevysvetliteľnému – k Najvyššiemu Pôvodcovi všetkého dobra a krásy, ktorý ako absolútna Láska jediný dáva všetkému zmysel. Vedela si sa pozerat' aj poza naše ohraničenia a logické limity. Bola si tá, ktorá vidí možnosti a perspektívy aj vtedy, keď nám to čisto racionálne argumenty nechcú dovoliť. Presne tak ako vtedy, keď si vo mne nevidela len absolventa živočíšnej fyziológie, ale aj nádejného botanika, ktorému sa oplatí dať šancu. Ďakujem Ti, Vierka!

Ako moja školiteľka si mi sprostredkovala cenné kontakty nie len u nás, ale aj vo Viedni, Brne, Prahe, Budapešti, Krakove i Lvove a zverila si ma do rúk mladého špičkového odborníka na taxonómiu a nomenklatúru cievnatých rastlín, Karola Marholda, ktorý sa vtedy práve vrátil z Anglicka. Dbala si na to, aby som popri dizertačnej práci získaval aj širší rozhľad a znalosti o flóre Slovenska a osobitne našej milej a zaujímavej Bratislavy. Spracovanie flory prešporského hradného vrchu sa stalo našim prvým spoločným dielom. Vtedy sme netušili, ako bude táto historicky i botanicky cenná lokalita v centre mesta radikálne zasiahnutá novou výstavbou, ktorá tam dnes práve prebieha. Tešili sme sa, že aj v rušnom meste na takýchto refúgiách pretrváva cenná flóra, no uvedomovali sme si jej zraniteľnosť. Neraz si mi v herbári na stole nechala odkaz, originálny nie len Tvojim charakteristickým písmom, ale aj dôsledne štylizovaným obsahom. Vždy som sa tešil, keď som po ťažkom trápení nakoniec dospel k nejakému určeniu či revízii problematickej herbárovej položky a Ty si to akceptovala.

Ani ja, ani Ty, sme netušili, že do našej zdarenej spolupráce v roku 1998 vstúpi opäť niečo nečakané – moje povolanie stať sa rehoľníkom a kňazom, hoci práve v Reholi kazateľov (*Ordo Praedicatorum*), do ktorej patrili aj patrón prírodovedcov, sv. Albert Veľký. Vôbec sa nečudujem, že to spôsobilo prekvapenie i nepochopenie mojich botanických kolegov, veď mali so mnou oprávnené očakávania a plány. Ani ja sám som vôbec nechápal, ako prišlo to volanie, čo bolo silnejšie ako moja láska k botanike. Vierka, s odstupom času obdivujem Tvoj pokoj, s akým si na to reagovala a prejavila mi dôveru. Zbehlo to rýchlo – v máji 1998 obhajoba mojej dizertácie, v júni

sťahovanie z katedry a v auguste nástup do rehoľného noviciátu v Dunajskej Lužnej. Na rozlúčke si mi venovala uppsalskú pohľadnicu s medirytinou Carla Linného z roku 1732 pred jeho nástupom na expedíciu *Iter Lapponicum* a napísala si na ňu tieto slová: „Milý Roman, na prahu Vašej doktorskej kariéry ste zhruba vo veku, keď najslávnejší z botanikov nastupoval svoju laponskú cestu. Želám Vám úprimne jeho nadšenie, radosť z vedeckej a expedičnej činnosti, množstvo žiakov a úspechov.“ A po rokoch sa naše kroky ešte predsa len stretli na Botanickom ústave, ktorý sa stal naším spoločným pracoviskom. Vôbec som neplánoval stať sa kňazom a dnes po 25 rokoch môjho odchodu na tieto chodníčky to neľutujem. Veď práve takto som Ti mohol dať to najcennejšie, čo môžem – obetu sv. omše po Tvojom odchode do večnosti a pri poslednej rozlúčke Ťa odporúčať pred milosrdnú tvár Najvyššieho.

Posledné roky Tvojho života sme sa už nevideli, no myslel som na Teba a pýtal sa, ako sa máš. Keď človek odchádza, všetko sa veľmi zjednoduší a nakoniec zažiarí len to podstatné. Nádherne si to vyjadrila svojim najbližším slovami „drž ma za ruku a zostaň so mnou... mám vás rada.“ Na Veľkú noc v apríli 2022 som od kolegyně Ivy Hodálovej dostal sms správu: „Volala mi Vierka, prosila ma, aby si sa za ňu modlil.“ Svoju vieru, ktorú máš aj v mene, si nezvykla vyjadrovať explicitne, no bola čitateľná z Tvojho praktického života, životných postojov. Snažila si sa byť verná Božiemu zákonu dobra, lásky a krásy, vpísanému do srdca každého človeka. A všetko to, čo je v našom živote postavené na láske, to nikdy nezanikne. Vierka, ďakujem Ti za všetko, odpočívaj v pokoji!

DOMINIK ROMAN LETZ
Botanický ústav CBRB SAV